

УДК 82-31+82-2

*Шарий Григорій, д.е.н., професор,
ORCID: 0000-0002-9073-5355, e-mail: shariy.grigoriy61@gmail.com
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

«КОЛЮЧІ ЗЕРНА» ЛЕОНІДА СТОРОЖЕНКА

Анотація. Подана характеристика та проаналізовано творчу спадщину письменника Леоніда Стороженка. Романи, повісті і п'єси автора формують цілісний творчий доробок, який вирізняється високою художньою цінністю, мовно-образотворчою красою та пропагує морально-етичні цінності суспільства.

Ключові слова: письменник Леонід Стороженко, літературний спадок, драматургія, мораль, етика, виховання, громадський обов'язок.

*Sharyi Grygorii, Dr. Sci. (Econ.), Professor,
ORCID: 0000-0002-9073-5355, e-mail: shariy.grigoriy61@gmail.com
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»*

"КОЛЮЧІ ЗЕРНА" BY LEONID STOROZHENKO

Abstract. The description and analysis of the creative heritage of the writer Leonid Storozhenko are given. The author's novels and short stories is holistic creative work, which characterized by high artistic value, linguistic and artistic beauty and promotes the moral and ethical values of society.

Keywords: Storozhenko L.I., writer Leonid Storozhenko, literary heritage, drama, morals, ethics, education, public duty.

Леонід Іванович Стороженко залишив нащадкам неоцінений творчий літературний спадок.

Відомий у творчому світі автор п'єс, романів, повістей і оповідань, Леонід Іванович, будучи членом Національної спілки письменників України став лауреатом Полтавської обласної премії імені І.П. Котляревського.

Мальовниче село Медведівка, Чигиринського району, Черкаської області було живильним джерелом, яке переросло в творчу ріку талановитого автора.

Селянський син Черкаської землі, що народився поряд з селом Тараса Шевченка ввібрав найкращі першоджерела народної творчості і мав кращі риси громадянина своєї епохи.

Людяність і любов до людини, доброта і глибока справедливість та вимогливість до себе і ближніх, це життєве кредо і автора і його героїв.

Літературна діяльність Леоніда Стороженка розпочалася починаючи зі складних часів 50-х років минулого століття аж до становлення незалежної України та сягнула сучасності.

Середина, кінець ХХ ст. і початок ХХІ скрутний і суперечливий період у суспільно-політичному житті українського народу, але поживавлення культурно-мистецького життя в повоєнні, а особливо в 50-ті та 60-ті роки минулого століття народило рух письменників і поетів шестидесятників. В плеяді яких і з'явився талановитий письменник Леонід Стороженко.

Образність та глибока функціональна завантаженість, новизна і неординарність героїв творів молодого автора вразила в далекі 50-ті роки головного редактора журналу «Юність» Валентина Катаєва. Журнал «Юність» у 1955 році вперше побачив світ.

Головний редактор Валентин Катаєв навіть замовив у Леоніда Стороженка повість, визначеної соціально-значимої тематики. Адже, журнал був офіційним органом Союзу письменників СРСР.

Журнал «Юність» в 60-80-ті роки, був яскравий і читабельний, тираж зріс з 150 тис. в 1955 році до 1 млн в 1970 р. Літературні журнали і сцени театрів того часу, були, як віконце в новий, незвіданий світ, і одним з першовідкривачів цих світів для читача був і наш тоді молодий двадцятирічний письменник Леонід Стороженко. Художня правда творів Стороженка вражає, чому Катаєв, на мою думку, і не опублікував подані твори автора у 1959 році.

В тодішньому світі регламентованих цінностей, коли всі жили по писаному закону, я особисто, знайшов у перших творах автора, починаючи з п'єси «Одарочки» 1953 року, тему неспокою, внутрішньої одноосібності живої та щирої людини у світі, коли всі ходили строем. Герой п'єси Мишко говорить правдиво: «Розбили нашу частину. І касу полкову розбили. Йдемо степом, а кругом гроші, гроші... Танки пішли, літаки... А кругом гроші!».

– «Я певен, що у радянської влади у нашій країні ворогів нема. Я певен, що нема. Всіх видавили...» [1].

В п'єсі «Одарочка», особливо колоритно та незвично правдиво, сміливо виписані сцени Українського села! Соціальна драма 1941 року, події війни, але детальні факти тодішнього геноциду українського народу – розкуркулювання. Чого коштує: сміливий вислів матері героїні Одарочки:

– «Все відібрали, а потім з хати вигнали. Зимою на сніг. Ви малі були!». І факти звірячого ставлення фашистів до партизан-патріотів. Одарочка гине від катів, але живе духовно серед нас.

Повість, яку написав Леонід Стороженко не була опублікована, адже тодішні цензурні стереотипи не дозволяли в ті часи навіть ноти на лібералізм. Валентина Катаєва вже в 1961 році звільнили за публікацію роману «Зоряний квиток» Василя Аксенова. Журнал «Юність» теж називали лабораторією фантастики. І фантастичний ліричний роман «Сантікум» Леоніда Стороженка доповнює ряди кращих творів свого часу.

Незглибиме творче ремесло, як головний пріоритет творчості письменника, драматурга, Леоніду Івановичу притаманне з перших творів. Автора вирізняла глибока мовно-образотворча краса мовлення героїв п'єс, повістей, романів і оповідань.

Надвисока художньо-мовленна майстерність автора прошиває всі, без виключення твори, дещо наївно-романтичних, на перший погляд зовніх форм, але це тільки перший огляд. Кулісна поверхня, за якою криється глибоко-підтекстна сутність, образність, висока етична якість і глибока інформативність образів.

Фантастичний ліричний роман у трьох частинах «Сантікум» поєднав у собі: і велике кохання, і задрість і будні та шпигунські пристрасті Максима, крах ілюзій, але провідна лінія роману звучить – Життя продовжується! [2]

Роман «Сантікум» двічі публікувався у «Полтавському літераторі» в 2001 і 2012 роках.

Леонід Стороженко ще у 1998 видав збірку п'єс «Час жайворонків», в якій опубліковані п'єси, які в 50-х і 80-х йшли на сценах Москви та Кривого Рогу.

У п'єсі «Час жайворонків», описані сцени 80-х років, мовою героїв автор передає свою позицію до політики тих часів, до керівної ролі партії, псевдодемократизму, вірить, що загальнолюдські цінності найважливіші. Героїня Катерина в кінці говорить сину: «Зупинись Петю! ... Все життя ти будеш добиватися все більшої влади... і все мало... і пропадеш тому, що не можна вдовольняти свою пиху за рахунок інших» [1, с.105].

Дійсно, на перший погляд, за побутовими сценами, криється глибокий соціально-психологічний драматизм подій, і буденність і адміністративний тиск, і висока експлуатація працюючих робітників і зневага до сільського побуту. Але стійкість, висока відповідальність,

етична сила і моральна чистота героїв долають труднощі. Перемагає людяність і правда життя, ісконні цінності нашого народу!

На батьківщині у Черкасах у 2006 році вийшла також знакова збірка п'єс «Колючі зерна». П'єси ставив самодільний театр «Глобус» у 1984-86 роках у Криворізькому гірничнорудному інституті. У творах письменника на першому плані також високі моральні цінності, морально-етичні питання життя, які ставить і розв'язує автор [3].

У п'єсі «Драма для обраних» переплетені події буденного життя 1941-го – і 1980 років, де одночасно існують і герої і їх нащадки. Їхні вчинки несуть великий, але дуже морально етичний підтекст. Слова проректора звучать мов сьогодні: «Меч нової ще страшнішої війни занесено над нами... Не допустити нової війни... Ми перемогли тому, що всі встали на боротьбу з фашизмом... Таким бастіоном, морально не зломленим фашистами був той (студентський) загін.» [3,33].

Головний герой в п'єсі «Колючі зерна» говорить:

«Бо коли я горіть не буду,
І коли ти горіть не будеш,
І коли ми горіть не будем
То хто ж тоді розвіє тьму?» [3,73].

У п'єсах «Пробний шлюб» та «Аспіранти», просліджується драматургічна школа Назима Хікмета Рана, турецького поета, драматурга, лауреата міжнародної премії Миру який жив у п'ятдесяті і творив у Москві і вів драматичні гуртки, в яких брав участь Леонід Стороженко.

Повторюсь, безумовно жорстка того часу цензура не могла допустити твори нашого автора на широкий загал. До речі, автор п'єс був одночасно і художнім керівником самодільного театру «Глобус», і безпосередньо зіграв ролі проректора в «Драмі для обраних» та «Сизоненка» в «Колючих зернах».

У 2012 році автор видає збірку п'єс «Збирати каміння», в яку ввійшли п'єси «Ніч після вбивства», «Поперечно-напружені», «Збирати каміння», «Драма для обраних», «На круги своя».

У творах не тільки долі героїв, часто гіркі і трагічні, але і протиріччя притаманні суспільству в другій половині двадцятого століття, які не втараються актуальності і зараз, і не втрачуть через віки.

Наприклад, у п'єсі «Попередньо-напружені» виписано яскраве студентсько-викладацьке середовище в деканаті: анонімка, партком, комісія, кохання, особисті взаємини, секретарка, дружина, декан...., але перемога морально-етичних цінностей прошиває нитками кожну сцену, кожну дію творів. Цитата з монологу: «Може життя тим і прекрасне, що у кожного воно своє, особливе. Думайте самі, як вам бути у світі! Звичайно ж, мені хочеться, щоб на тому місці, яке ви посядете в житті, ви приносили тільки радість, щоб бути корисними людям...» [1,199].

Леонід Стороженко у 2012 році видає автобіографічний роман-тетралогію. «По битій дорозі» [4].

В якому виписана доля трьох хлопчиків, сучасників автора. Роман автобіографічний, але доля автора втілена одночасно у долі трьох героїв, дещо протилежних по характеру, але які формують цілісно стійку морально-етичну міцну особистість.

Дивовижно цілісна і переплетена низка подій відображають роки прожиті автором: голодомор, війна, нелегкі повоєнні роки, відбудова, 70, 80, 90- роки і наше століття.

Пейзажна лірика в текстах розкриває глибоку любов автора до природи рідного краю! «Понад Тасмином, і за ярами, за широким ставом туляться сільські кутки...» [4, с.4].

А подані в романі картини колективізації, окремі сцени де описані уламки розбитого позолоченого вівтаря біля церкви, скинутий з дзвіниці великий дзвін доповнюють картини народної біди тих часів.

«Село просувалося до небаченого голоду, але нічого не могло вдіяти...» – пише автор [4, с.5].

«Монастирі і храми рушили, а деревину тягли на корівники і конюшні, щоб устигнути до зими побудувати колгоспні двори,» – такий гіркий початок роману.....

В кінці твору, читаємо:

– «... вірилося, що увійдуть сюди молоді чоловіки з сильними руками і гострими сокирами і відновлять храм!»

Три сюжетні лінії тетралогії описують і підсумки життєвого шляху трьох друзів: відомий вчений, драматург і будівельник, як і у реальному житті.

Не діждали і не знайшли свого читача ще багато творів письменника. Деякі з них, зараз у друці, це:

Оповідання:

«Бережись борсуче», «Засіяна земля», «Конкурс чоловічої краси», «Під моїми каштанами», «Три зірки в небі», «Космос», «Любовь и салфетки», «Легенда», «Рублі», «Рука матері», «Шепсі».

Повісті:

«Дванадцять», «Хочу щоб ти був щасливий».

П'єси:

«Авантюрний роман», «Дискотека», «Любовь на краю світу», «Монологи в залікову сесію», «Поезія в дощ», «Спасіть, грабують», «Тринадцята драма».

Оригінальність творчої манери письменника та її унікальність, відмічається багатьма колегами по перу. У творах постійно знаходимо художні відкриття!

І за кожною сценою нас чекає інтрига!

В духовному житті суспільства літературно-художні твори Леоніда Стороженка виконують і будуть виконувати найголовнішу морально-естетичну функцію, коли твори формують соціальну цілісну картину суспільних і моральних цінностей!

Автор ніде не поступається і не лукавить, не пристосовується і не «заграє» перед часом.

Фантазія творця захоплює, але ставить на дорогу реальності і актуальності проблеми. Духовна творчість Леоніда Івановича ще не оцінена сучасниками, вони ще не виростили до рівня генія слова, адже людино- і націо- творчий потенціал творів настільки масштабні, що тільки вчитуючись з часом і можна пізнавати сенс творів та їх роль у вихованні і житті суспільства!

Леонід Іванович ввібрав у свою долю стільки набутого, що достатньо на декілька життів, а не на одне!

Це доля відомого світу вченого, відомого письменника і адміністратора – освітянина-учителя з великої літери, який дав світу 65 кандидатів і 8 докторів наук. А під його головуванням діяльності спецради народилося більше 300 вчених. Честь і хвала вдячних нащадків, пам'ять і наслідування надбання і спадщини Леоніда Івановича йтимуть через віки!

Література

1. Стороженко Л.І. Збирати каміння. Вибрані драми. – Полтава: Видавець Шевченко Р.В., 2012. – 424 с.
2. Стороженко Л.І. Сантікум. Фантастичний роман. – Полтава: Видавець Шевченко Р.В., 2012. – 188 с.
3. Стороженко Л.І. Колючі зерна. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2006. – 142 с.
4. Стороженко Л.І. По битій дорозі. Роман. – Полтава: Видавець: с. 82 Видавець Шевченко Р.В., 2012. – 468 с.